

Orthodox Co-secretary:

Prof. Dr. Nikolaos **Loudovikos**
Hortiatis 57010
Thessaloniki
Greece / Griechenland
Phone: +30-2310-348004
Telefax: +30-2310-300360
E-mail: nloudovikos@aeath.gr

Catholic Co-secretary:

Dr. Johannes **Oeldemann**
Johann-Adam-Möhler-Institut f. Ökumenik
Leostr. 19 a, 33098 Paderborn
Germany / Deutschland
Phone: +49-5251-8729804
Telefax: +49-5251-280210
E-Mail: J.Oeldemann@moehlerinstitut.de

Халкі, 2015 р.

Дванадцятье щорічне засідання Спільної православно-католицької робочої групи святого Іринія пройшло з 4 по 8 листопада 2015-го року в історичній Богословській школі Вселенського патріархату, яка знаходиться у монастирі Святої Трійці на острові Халкі (Хейбельда, Туреччина). Зустріч проходила за співголовування православного архієпископа Тельміського Йова (Гечи) і католицького єпископа Магдебурґа Герхарда Файґе.

Під час відкриття сесії у середу ввечері, 4 листопада, група зустрілася з настоятелем монастиря митрополитом Елпідифором (Ламбриніадісом). В ході засідань учасники групи молилися під час щоденних монастирських богослужінь. В неділю вони відвідали Божественну літургію у кафедральному соборі святого Георгія на Фанарі, після якої були сердечно прийняті у центрі Вселенської патріархії.

Цьогорічні доповіді були присвячені виникненню національних Православних Церков у XIX ст., поняттю *communio/koinwvia* та його значенню для екуменічного діалогу, а також розумінню авторитету у Церкві. Крім того, було проведено інтенсивну роботу з попередньою версією документа, який повинен дати огляд доробку групи за весь час її існування. Результати цьогорічного засідання Робочої групи були підсумовані у таких тезах:

Тези про виникнення національних Церков у південносхідній Європі у XIX ст.:

1. На відміну від стародавніх патріархатів і Російської Церкви, формування автокефальних національних Церков у південносхідній Європі було тісно пов'язане з появою національних держав у XIX ст. Різні, але взаємопов'язані фактори, такі як територія, етнос, держава, політика і мова, впливали на цей процес. Їхнє значення для еклезіології вимагає подальшого з'ясування. Передбачалося, що національні Церкви сприятимуть становленню національних держав та консолідації національної ідентичності.

2. Формування автокефальних національних Церков у південносхідній Європі (грецької, сербської, румунської, болгарської) відбувалося по-різному, проте мало й багато спільних рис. Так, більшість південноєвропейських етнічних груп проживала більш ніж в одній країні, що вело до появи кількох церковних структур для кожної з них. Крім цього, уряди новоутворених національних держав прагнули здобути автокефалію для Церкви на своїй землі, що призводило до появи питання про розрив відносин нової Церкви з Константинопольським патріархатом. Дещо іншим був шлях болгар: у їхньому випадку рух за церковну автономію, тобто утворення султаном Болгарського екзархату, передував незалежності Болгарії.

3. Говорячи про визнання автокефалії, треба пам'ятати, що всі ці новоутворені Церкви раніше належали до юрисдикції Константинопольського патріархату. Після утвердження повної незалежності нових національних держав, автокефалія нових національних Церков була зрештою визнана Вселенським патріархом на підставі територіально-канонічного

принципу. Вселенський патріарх разом з Александрійським і Антіохійським патріархами відреагував на прагнення болгар здобути автономію засудженням етнофілетизму на соборі у Константинополі 1872-го року. Вони не погодилися на окрему юрисдикцію православних болгар в Османській імперії, тому що це ставило етнічний принцип вище за територіальний. Це призвело до схизми, яку вдалося подолати лише після закінчення Другої світової війни.

4. Все це привело до змін у розумінні автокефалії у XIX столітті. Вона більше не вважалася питанням внутрішнього устрою Церкви, але стала ознакою незалежності від Вселенського патріархату. Церковна автокефалія розглядалася як відповідник державному суверенітету. Одним з наслідків цього процесу було поєднання етнічного і територіального принципів церковного устрою. Це стало проблемою, оскільки етнічні межі і кордони держав не завжди збігалися.

*Тези про поняття *communio/koinwvia*:*

5. Реальність Церкви як участі у Христі через Святого Духа повністю проявляється у світлі євхаристійної таємниці. *Koinwvia* Церкви ґрунтується у проповіді Євангелії і визнанні апостольської віри, що зміцнюється служінням Церкви у слові і таїнствах. Звершення Євхаристії є ключовим елементом, в якому переживається *koinwvia* Церкви.

6. У принципі, спілкування у таїнствах передбачає єдність у вірі. Проте точний ступінь цієї єдності потребує прояснення. Це стосується як кожної з наших Церков, де постає питання відповідності між вірою Церкви та вірою індивідуума, так і відносин між нашими Церквами, де потрібно визначити критерії того, що є безумовно необхідним для спільного звершення Євхаристії.

7. Концепція Церкви як громади вірних, зібраних у Святому Дусі навколо Христа, присутнього у слові і Євхаристії, вимагає і завжди передбачає спілкування між усіма місцевими Церквами, очолюваними єпископом. Кожне зібрання, в якому звершується євхаристія під головуванням єпископа, зрештою усвідомлює свою *koinwvia* з повнотою Церкви. Тобто, належність громади до ширшої спільноти Церкви походить з участі в Євхаристії.

8. Визнання повноти реальності євхаристійної таємниці є основою для визнання кожною Церквою іншої як Церкви Ісуса Христа. З точки зору католиків, еклезіологічний статус інших Церков залежить від ступеню реалізації таїнств у цих Церквах. У Православній Церкві існують історично обумовлені відмінності у практиках визнання еклезіологічної реальності і дійсності таїнств серед неправославних; наразі щодо цього серед різних помісних Православних Церков немає повної згоди.

Тези про значення авторитету у Церкві:

9. Як і в кожному людському суспільстві, у Церкві існують феномени авторитету і влади. Авторитет позначає вплив людини або інституції, заснований на традиціях або компетенціях та престижі, який від них походить. У свою чергу, влада позначає можливість застосовувати певні засоби і процедури для винесення рішень щодо інших.

10. Святе Письмо по-різному зображає авторитет і владу. Так, у Церкві є люди з різними дарами, які отримують і використовують авторитет у різних сферах за свідченням Еф. 4:11: «І Він, отож, настановив одних за апостолів, одних за пророків, а тих за благовісників, а тих за пастирів та вчителів». Це показує, що авторитет у Церкві завжди пов'язаний зі спільнотою. Авторитет і влада залежать одне від одного, хоча існує чимало випадків, коли духовний авторитет у Церкві не пов'язаний з церковною службою. Тут можна навести приклади таких постатей, як старець Силуан Афонський і мати Тереза.

11. Ми переконані, що будь-яке застосування влади у Церкві має сенс лише тоді, коли воно здійснюється відповідно до прикладу розіп'ятого Христа – як служіння, а не як спосіб панування над іншим (див. Мр. 10:42-45; Йо. 13:1-17). Це стосується і реалізації першості на різних рівнях. Її владні можливості повинні використовуватися лише у цьому дусі. Дуже прикро, що дехто з тих, хто керує Церквою, попри постійне підкреслення жертвовності, дарів і любові, асоціює себе зі своєю владою до такої міри, що справжнє значення першості

зводиться нанівець. Обов'язок підзвітності посприяв би усвідомленню того, що предстоятель і спільнота є взаємозалежними.

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія складається з 26 богословів: 13 православних і 13 католицьких з різних країн Європи та США. Вона була заснована 2004-го року у Падерборні (Німеччина) і з того часу проводила щорічні зустрічі в Афінах (Греція), Шевтоні (Бельгія), Белграді (Сербія), Відні (Австрія), Києві (Україна), Магдебурзі (Німеччина), Санкт-Петербурзі (Росія), Бозе (Італія), Салоніках (Греція) і Рабаті (Мальта). Під час цьогорічної зустрічі на острові Халкі поблизу Стамбула було вирішено провести наступне засідання Робочої групи у листопаді 2016-го року у Тезе (Франція).

